

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *János László*
Cím: *Hadrian császár, az első „hivatásos turista”*
Forrás: *Nemzeti Újság*

Bp.
(Hely)

1944. V. 25
(Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

Osztályozás

Tárgy

796.5

Hely

Idő

„1944”

Személy

Hadrián császár, az első „hivatásos turista” Látogatás a Magyar Turista Múzeumban

(A Nemzeti Újság munkatársától.) Köztudomású, hogy a modern emberben apadtalan nosztalgia lappang a természet után. Ez a vágy voltaképpen nem más, mint önkénytelen visszahatás azokra az életformákra, amikbe a milliós nagyvárosok tömegeit belekényszeríti egy teljességgel hamisan értelmezett korszerűség. A század gyermeke, az egymásra torló időszakok e jellegzetes típusa, kiábrándulóban van a bérkaszányák és egyéb hodályok zsufoltságából, az aszfaltos utcák nyüzsgő tömkelegéből és mindabból, ami ezeknek tartozéka. Ujra hatalmába kerítette e csalódott típust a „natura”, az ezerszínű és ezerhangú természet, amely széles távlatokat nyit elébe és tisztább teremtmény-voltát igazolja... Ezért láthatni mostanában, a második világháború ötödik esztendejében is, szögesbakkancsba és viharkabátba öltözött, hátzissákkal megpakolt turistákat, amint vasárnap hajnalban magányosan vagy csoportosan nekivágnak a hegyeknek, tolongnak a kirándulónovatok pénztáránál és felszáradt lélekkel járják az országutakat. Ugyanennek a természetkultúrának a jegyében és sugallatára rendezték be Budapest szívében, a Báthory-utca 5. számú ház harmadik emeletén a magyar turisztika állandó kiállítászámba menő muzeumát és közel 4000 kötetes szakkönyvtárát. Ellátogattunk ebbe a Magyar Turista Mu-

zeumba, hogy megérintsen bennünket is a természetjárás és természetközelség élményszerűsége és hogy a muzeumról, mint a főváros egyik érdekes kulturintézményéről, számot adjunk.

Hét egymásbanyiló helyiségben szorong a gyűjtemény anyaga, amely mindjárt az első pillanatokban változatosságáról és bőségéről győz meg, ugyannyira, hogy a muzeum már-már kiszorul innét és a tágasabb elhelyezés problémáját veti fel. Az előszoba-féle benyilóban Vörös Tihamér részvénytársasági igazgató, a muzeum alapítója és őre, a Magyar Turista Szövetség ügyvezető alelnöke fogad és kalauzol végig szíves készséggel a termeken. A gyűjtemény minden darabját jól ismeri, valóssággal eleven prospektus. Előbb a turisták büszkeségét jelentő és szervezetségét dokumentáló muzeum alapításáról beszélgetünk.

— 1931 nyarán országos magyar turista kiállítást hoztunk össze a Technológiai Múzeumban hogy a cselekvő propaganda terére lépünk és ennek az első demonstratív kiállításnak a megrendezésével bemutassuk a magyar turistaság tanulmányos multját, fejlődő jelenét és reményteljes jövőjét, — kezdi mondni a Vörös direktor. — Ez a kiállítás volt egyébként turistikultúránk első egyetemes megnyilatkozása, az első alkalom, amikor a magyar turistaság a

maga összességében lépett a nagyközönség elé. Már a kiállítás idején felvetődött a gondolat, hogy mentsük meg és tartsuk együtt a kiállítás értékes anyagát és alapozzuk meg vele a magyar turista-muzeumot. A gondolatot, hál Istennek, tett követte és hivatalos támogatással muzeumként állandósítottuk a kiállítást a Testnevelési Tanács Alkotmány-utcai székházában, ahol majdnem egy évtizeden át őriztük és gyarapítottuk a gyűjteményt. Csakhamar azonban az ott rendelkezésünkre álló helyiség szűknek bizonyult, mire 1940 telén, a kultuszminisztérium hathatós segítségével, átköltöztettünk ide. Szinte tragikomikus, hogy itt megint alig férünk... Muzeumunk célja a történelmi Magyarország turista vonatkozású emlékeinek megóvása és megőrkítése mindannak, amivel a turista kint találkozik a hivatag magyar tájakon. Térképeken, domborműveken, képekben, modellekben és miniatűrökben felöleli ez a muzeum a táj és a turista egymásratalálását adó emlékeket, megfigyeléseket és észleleteket. 5000 diápozitívunk van, 3000 fényképnagyításunk, 20 kicsinyített modellünk menedékházakról, kilátókról és forrásfoglalásokról, azonkívül öt diórámánk.

A falak mentén a mennyezetig telérakott vitrinek és állványok sorakoznak, a két nagyterem közepén sülyesztett asztalokban domborművű térképek zöldelnek. Apró gyűrűcskéek fodrozódnak egymásra ezeken a térképeken, amelyekről a Bükk és a Mecsek úgy integet, hogy az üveglapok fölé hajló látogató egyszeriben kedvet érez bebarangolni a Bükk színeit és a Mecsek lejtőit. Mintha madártávlatból, vagy — hogy stilusosabb hasonlattal éljünk, — egy elhárító vadász

sperspektívájából néznénk a hazai földnek istenáldotta zugait... Amíg elkalandozik a tekintetünk Táborffy Zoltánnak, maga is lelkes turista, e kivételes türelemmel és leleménnyel megszerkesztett térképein, a muzeum sarkaiban apró doléló elé a bábszínházaszerű kalitkákból bozokban szórt fény gyullad: a gyűjtemény öt diórámája fényeskedik. Csesznek vára, Badacsony, a visegrádi Dunakanyar, Füzér vára, a Badacsony „koporsóhegye”, végül az aggteleki cseppkőbarlang „Minerva tempomá”-nak nevezett csodálatos szépségű részlete tárul a szemre, hogy a tökélet hűségű miniatűrök újra meg újra a foghatatlan szépségű magyar föld varázsát idézzék.

A diórámák közötti szekrényekben gomba- és ásvány-gyűjtemények halmozódnak; az előbbinek inkább didaktikus célzata van, az utóbbinak pedig tudományos. Az erdei ösvényeken bolyongó turista gomba-telepre bukkan: szedne is belőle, nem is. A turista muzeum tanulságai eligazítják ebben, — az ehető és mérges gombák csapata szigorúan elkülönül egymástól és úgy néz „farkaszemet” egymással, mint két ellenséges dandár. A talált és tipikus alakzatú kőzetek már szelidebb nemtörődomséggel hányódnak a közös polcokon; így is értéket jelentenek, amit a magyar tudományosság javarészt már hasznosított. Történelmi emlékek számító táblázatok, első hegycsúcs-mászásról feljegyzett kimutatók, országos, sőt európai hírű honi turisták képmásai és egyéb hasonló relikviák diszitik még a falakat olyan tömegben, hogy aki először járhatja végig tekintetét ebben a muzeumban, az anyagbőség zavarát érzi minduntalan.

Ha már muzeumban vagyunk, ahol akaratlanul is a mult kísért, a turistaság fejlődéstörténeti adatairól faggatjuk Vörös igazgatót, aki nemcsak fáradhatatlan gyakorlati turista, hanem a turisztika „elméletének” és szakirodalmának is alapos ismerője, buzgó kutatója. Visszaemlékezései során többek közt ezeket mondja:

— A Deutsche Alpen Verein nemrégiben megjelent *Alpines Handbuch* című pompás művében *Schmidkunz* Walter részlete alpin történelmet ad kronológikus sorrendben. A történelemelőtti mondatokban kezdi Herkulessele, majd részletesen ismerteti a galloknak Krisztus előtt 600-ban való alpesi átkelését, megemlíti, hogy Krisztus előtt 390-ben írta meg *Knidos* ókori geográfus az első hegyrajzi könyvet, harminc év múltán *Nagy Sándor* serege a kaukázusi hegyeken a Hímalájig, 218-ban *Hannibál* az Alpesekeken kelt át 50.000 fegyveres katonával, 9000 lóval és 37 elefánttal. Ők valamennyien „amatőr alapon”, vagy éppenséggel világhódító szándékok káprázatában szédelegve „turistáskodtak”, észrevétlenül hagyva a kényszerűségből vagy önkéntes vállalkozásból átköborolt hegyi tájak természeti szépségeit, a földrész legmegigézőbb hegyi panorámájának csodáit... Az első „hívatásos” turistának voltaképpen *Hadrián* császárt nevezhetjük, aki Krisztus után 130-ban megmászta az Etnát, hogy utána számolatlan sokaságban következzenek azok, akik szívvlelélekkel turisták. Ami a magyar turistamultat illeti, határozott sportbúszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy 1565-ben már nagyszabású pünkösdi kirándulásokat rendeztek a Magas-Tátrába. 1615-ből írott turista-mlékünk is van: *Fröhlich* Dávid késmárki rektor tura-leirást közölt egy kárpáti utról. A magyar turistaság bölcsője tehát a Kárpátok ölen ringott, azaz az ezeréves magyar hazát természetadta módon átkaroló hegység kulmináló részén. Ennek a tövében szervekedett 1873-ban, Iglón a Magyarországi Kárpát Egyesület, a magyar turisták első közössége. Kegyetlen történelmi végzet elvette ezt a magától kínálkozó „bölcsőt” turistáinktól és magától a nemzetől is; a magyar turisztika azonban phönixként kelt fel poraiból, — manapság több, mint 20.000 szervezett turista működik az országban...

Miközben így visszarevedünk a turistaság multjába, tovább nézegetjük a muzeum speciális anyagát; külön csoportosítva őrzi a legendás emlékü magyar turisták gyűjtését, elsősorban a *Thirring*-, *Jávorka*- és *Orosz*-kollekciókat, amelyek valamennyi hegymászó és természetkedvelő turista számára féltő kegyelettel gondozott gyűjtemények. Finom üveglap alól kandikál ki *Jókai* saját kézírásu belépési nyilatkozata a Magyar Kárpát Egyesületbe, *Tompá* Mihály kecses vonalú bejegyzése az aggteleki barlang multszázadi vendégkönyvében és mai közéletünk legismertebb személyiségeinek aláírásai a muzeum naplójában. A gyűjtemény két nagytermét összekötő ajtó szemöldökféjára az első dunai kajakot erősítették föl, ezt a nekünk már szánalmasan primitív vizenjárót, amivel *Zsemlery* Gyula büszkélkedhetett annak idején. Az első Magyarországra küldött norvég sítalp a hozzártartozó eredeti fókabőrbakancsokkal

együtt az egyik ablak ráámaként lepi meg a figyelmes szemlélőt. A turistafelszerelés összes kellékét őrzik ezek a szobák, hogy egykor, a természettől végképp elvadult, esetleg éppen a természethez hozzáédesedett embernek akadjon min csodálkoznia...

Kényelmes olvasóasztalokkal berendezett és szakszerűen katalogizált könyvtár-teremben bucsuzunk Vörös Tihamértól, aki a Magyar Turista Muzeum kincseit úgy őrzi, mint a magyar művelődéstörténet mellőzhetetlen és önrétékében különleges hagyatékát. A kijárat fölött *Lévay* József „Turisták” című verse ékeskedik; a költemény két strófája lendületes, biztató:

Nosza fiuk! Itt a Tátra
Felleg-gyűjtő orma int:

Elő a turista-bottal,
Fel a nehéz utra mind!

Sarkal a vágy, olthatatlan,
Biztat az acél-ideg.

Nem ismerni fáradalmat,
Nem hamar pihenni meg!

Korunk annyszor próbált acél-idegét a meg-nem-pihenés parancsával edzi a turistaság, a test és lélek nemes sportja. Ezért becsüljük a turistákat.

TÁRNOK LÁSZLÓ